

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

ROLUL FONDURILOR DE GARANTARE A CREDITELOR ÎN CADRUL SISTEMULUI FINANCIAR DIN ROMÂNIA*

CUPRINS

- 1. Rolul fondurilor de garantare a creditelor în cadrul sistemului financiar**
 - 1.1. Caracteristicile fondurilor de garantare a creditelor**
 - 1.2. Funcționalitățile fondurilor de garantare a creditelor**
 - 1.2.1. Facilitarea accesului la finanțare pentru întreprinderile mici și mijlocii
 - 1.2.2. Canalizarea fondurilor acordate de guvern sau instituții financiare internaționale către sectoare țintă
 - 1.2.3. Implicarea în procesul de privatizare
 - 1.2.4. Asistență pentru instituțiile de credit
 - 1.3. Modul de funcționare a fondurilor de garantare a creditelor**
 - 1.4. Reglementarea și supravegherea fondurilor de garantare a creditelor**
- 2. Analiza fondurilor de garantare a creditelor din România**
 - 2.1. Imagine de ansamblu**
 - 2.1.1. Organizare și management
 - 2.1.2. Piața țintă și procedura de acordare a garanțiilor
 - 2.2. Analiza bonității fondurilor și a garanțiilor acordate**
 - 2.2.1. Indicatori de caracterizare a bonității fondurilor
 - 2.2.2. Indicatori de caracterizare a garanțiilor acordate
- 3. Concluzii și propuneri**

* Autorii studiului sunt Florian Neagu (Direcția Stabilitate Financiară), Angela Mărgărit (Direcția Stabilitate Financiară) și Ioana Dimitriu (Universitatea Yonsei Seul, Coreea)

Scopul inițial al acestei lucrări a fost acela de a analiza bonitatea fondurilor de garantare a creditelor (FGC) din România pentru a surprinde dacă există elemente care să conducă la recunoașterea calității de diminuator de risc de credit a garanțiilor emise de aceste fonduri. În cazul unui rezultat favorabil, analiza s-ar fi concretizat în propuneri de modificare a regulamentului privind provizioanele bancare, astfel încât garanțiile emise de FGC să poată fi deduse într-o anumită proporție din expunerea pe care instituția creditoare ar fi avut-o asupra debitorului garantat în acest mod.

Pe parcursul analizei am ajuns însă la concluzia că ar putea fi mai util să extindem scopul studiului, astfel încât să surprindem imaginea de ansamblu, caracteristicile, funcționalitățile și riscurile acestui segment al sistemului financiar reprezentat de fondurile de garantare a creditelor, din următoarele motive:

- (i) după știința noastră, până în prezent, în România nu a fost elaborat nici un asemenea studiu care să analizeze din perspectivele enumerate acest segment al instituțiilor financiare nebankare (IFN);
- (ii) în contextul viitoarei reglementări a IFN, pentru autoritatea competentă de monitorizare, reglementare și supraveghere a IFN, va fi necesar de identificat care ar putea fi principalele cerințe prudențiale pentru fondurile de garantare a creditelor;
- (iii) pe parcursul analizei am adunat o cantitate de informații despre FGC care, dacă n-am fi extins scopul studiului, ar fi rămas neutilizate.

În scopul atingerii obiectivelor menționate, primul pas l-am considerat acela de a stabili, la nivel de principiu, în ce categorie se încadrează FGC, respectiv dacă activitatea desfășurată de aceste entități ale sistemului financiar se apropie mai mult de cea a unei instituții de credit sau de cea a unei societăți de asigurări. Acest aspect este foarte important de clarificat pentru că în funcție de tipul de activitate desfășurat de FGC, putem să ne stabilim care este entitatea de referință pentru analizele noastre (respectiv instituția de credit sau societatea de asigurări). În acest sens, în opinia noastră, FGC se apropie mai mult de activitatea bancară decât de cea de asigurări, din următoarele considerente:

- în acordarea garanțiilor, FGC analizează riscul pentru fiecare client în parte, de regulă pe baza unei grile de tip *scoring* și nu ca societățile de asigurare care iau în calcul doar tipurile și clasele de riscuri;
- clientul care primește garanția este monitorizat ulterior pentru a se constata cum evoluează situația financiară a acestuia;
- FGC nu dețin active sub forma rezervelor tehnice pentru asigurare.

Având stabilit acest reper de analiză pentru FGC, lucrarea își propune ca în primul capitol să evidențieze care este rolul acestor fonduri pe plan internațional în cadrul sistemelor financiare, urmând ca în cel de-al doilea capitol să ne axăm pe analiza sectorului FGC din România. Ultimul capitol concluzionează principalele aspecte identificate și propune unele măsuri de acțiune.

Ideile, concluziile și propunerile prezentate în lucrare sunt și rezultatul: (i) informațiilor colectate prin intermediul chestionarului trimis celor trei fonduri de garantare a creditelor care activează în prezent în România (Anexă), (ii) a discuțiilor purtate atât cu conducerea respectivelor fonduri, (iii) dar și cu reprezentanții unor bănci cu care FGC au încheiat convenții de colaborare.

1. Rolul fondurilor de garantare a creditelor în cadrul sistemului financiar

1.1. Caracteristicile fondurilor de garantare a creditelor

Nu am găsit o definiție unitară în literatura de specialitate cu privire la FGC. Astfel, unele opinii consideră FGC ca fiind instituții financiare bancare sau nebancale al căror rol este de a prelua din riscul de credit al unei entități creditoare, prin garantarea unei părți din serviciul datoriei unui debitor în cazul incapacității de plată a acestuia. Alte definiții pun accent pe funcționalitatea acestor fonduri de a sprijini IMM-urile sau diverse ramuri ale economiei, fiind astfel instituții care susțin întreprinzătorii cu proiecte viabile dar care nu dețin colateralul necesar îndeplinirii condițiilor de finanțare impuse de instituțiile de credit. Nu în ultimul rând, prezentăm și definiția Fondului Monetar Internațional¹ care stipulează că fondurile de garantare (inclusiv cele de garantare a depozitelor) sunt instituții care își asigură clienții împotriva pierderilor generate de companii financiare sau împotriva pierderilor financiare din anumite contracte. Conform acestei din urmă definiții, fondurile de garantare:

- (i) nu dețin active sub forma unor rezerve tehnice de asigurare,
- (ii) nu au poziții extrabilanțiere,
- (iii) pot să nu fie reglementate ca și societățile de asigurări și
- (iv) pot fi limitate să deruleze doar anumite activități financiare.

Definițiile prezentate trasează câteva caracteristici valabile pentru orice FGC, respectiv:

a) Partajarea riscului între creditor (instituția de credit) și FGC

Această partajare se stabilește de la caz la caz, fondurile de garantare putând acoperi până la 100% din creditul solicitat. Totuși, acest caz este unul extrem și ușor de criticat datorită creșterii riscului de hazard moral, atât din partea debitorului, cât și din partea instituției de credit. În majoritatea cazurilor, FGC preiau între 60% – 80 % din risc.

b) Țintirea unui segment de activitate specific

Principalii beneficiari ai majorității schemelor de garantare sunt întreprinderile mici și mijlocii. În multe țări, dar mai ales în cazul celor emergente, fondurile de garantare sunt constituite și susținute de instituții publice, sau funcționează ca

¹ IMF, *Monetary and Financial Statistics Manual*, 2000

societăți non-profit, ceea ce subliniază participarea lor la procesul de dezvoltare economică. Majoritatea fondurilor de garantare își selecționează beneficiarii pe baza criteriilor privind ramura de activitate și/sau numărului de angajați, a capitalului social sau a vânzărilor, valori care nu trebuie să depășească un anumit nivel.

O altă modalitate de filtrare este stabilirea unui plafon de garantare, în termeni absoluți. Acest plafon este stabilit la o valoare maximă relativ mică, ceea ce face ca întreprinderile mari să nu fie interesate de o astfel de garanție. În plus, fixarea unui plafon limitează pasivul contingent la o valoare prudentială.

c) Susținerea unor proiecte viabile și de impact

Proiectele trebuie să fie viabile pentru că debitorul are responsabilitatea datoriei. De aceea, proiectele implicate trebuie să fie selecționate cu atenție, pe baza previziunilor economico-financiare. Datorită funcției fondurilor de garantare de a promova dezvoltarea anumitor sectoare economice, se acordă prioritate proiectelor de impact, urmărindu-se anumite sectoare de activitate, anumite regiuni, protecția mediului înconjurător etc.

În Tabelul 1 prezentăm principalele caracteristici ale FGC care susțin și completează principalele idei descrise anterior.

Prezența fondurilor de garantare este semnificativă în economiile europene. Există numeroase astfel de fonduri, valoarea garanțiilor acordate fiind de aproape 40 de miliarde de euro (cifre aferente anului 2003). În același an, FGC au deservit mai mult de 2 milioane de IMM-uri. Cele mai importante fonduri de garantare din Europa din punctul de vedere al capitalului social și al activității desfășurate sunt prezentate în Tabelul 2.

Se constată faptul că fondurile de garantare a creditelor din România sunt relativ modeste ca dimensiune în comparație cu cele din celelalte țări europene prezentate. Acest lucru poate sugera însă și un potențial de creștere al acestui segment al sistemului financiar românesc.

Tabel 1 – Caracteristici ale fondurilor de garantare a creditelor

Fondul de garantare	Țara	Pondere maximă a garanției în total credit	Valoare maximă garantată (EUR)	Sectoare de activitate
Bürg.Bank	Germania	80%	1000000	start up
AWS	Austria	50% - 100%	1000000	toate sectoarele, mai puțin turismul
Bürg.Ges.	Austria	80%	750000	industrie
SCMOB	Belgia	75%	150000	toate IMM-urile, mai puțin cele locale
Sowalfin	Belgia	75%	2500000	întreprinderi mijlocii
KredEx	Estonia	75%	450000	toate sectoarele (industrie alimentară 19%; comerț 14%; prelucrarea lemnului, hârtie 18 %; etc.)
SGR	Spania	100%	Variabil	toate sectoarele (servicii 34 %; industrie 32 %; construcții 16 %; etc.)
Finnvera	Finlanda	50%	Variabil	IMM-uri din industrie (67 %)
Socama	Franța	80% - 100%	100000	artizanat
Siagi	Franța	50%	300000	artizanat
Hitelgar.	Ungaria	80% (termen lung); 65% (termen scurt)	2400000	toate sectoarele (comerț 32 %; industrie alimentară 23 %; construcții 15 %; etc.)
AVHGA	Ungaria	80%	500000	sectorul agricol și rural
Fedart	Italia	50%	300000	artizanat
Feder	Italia	50%	Variabil	industrie
Fincredit	Italia	50%	Variabil	întreprinderi mici
Federas	Italia	50%	Variabil	comerț
Confeser.	Italia	50%	Variabil	comerț
Invega	Lituania	80% (termen lung); 70% (termen scurt)	232000	industrie
Rural Fund	Lituania	80%	350000	sectorul agricol și rural
SPGM-SCM	Portugalia	75%	1250000	industrie textilă
CMZRB	Cehia	70%	3000000	toate sectoarele
SZRB	Slovacia	65%	1580000	industrie și agricultură
FGCRural	România	70%(termen lung);50% (termen scurt)	1000000	sectorul agricol și rural
FRGC	România	70%	Nedeterminat	industrie și servicii
FNGCIMM	România	60% - 100%	Nedeterminat	întreprinderi mici și mijlocii
Teskomb	Turcia	100%	7000	micro întreprinderi
KGF	Turcia	80%	400000	întreprinderi mijlocii

Sursa: Douette, A., 2003, *Les Systemes de Garantie Membres de l'Association Europeenne du Cautionnement Mutuel, Presentation et comparaison*, AECM; chestionar BNR

Tabel 2 - Garanțiile acordate de diverse fonduri de garantare a creditelor

FGC	Țara	Fonduri proprii (mii euro)	Garanții acordate (mii euro)	Garanții acordate în 2003 (mii euro)	Numărul de IMM-uri beneficiare
A. W.S.	Austria	57,800	370,000	105,600	8,734
Bürgschaftsges.	Austria	13,600	48,900	19,300	858
SCM / MOB	Belgia	16,964	42,833	13,868	4,900
Sowalfin	Belgia	50,697	80,961	40,746	1,657
CMZRB	Cehia	122,620	252,340	87,170	2,000
Vaeksfonden	Danemarca	305,248	128,686	17,723	961
KredEx	Estonia	6,118	17,150	10,126	360
Finnvera	Finlanda	368,739	758,500	407,100	4,751
Socama	Franța	67,209	1,517,733	564,900	260,737
Siagi	Franța	43,972	662,022	131,648	43,806
Sofaris	Franța	327,556	5,810,224	1,991,000	300,000
Bürgschaftsbanken	Germania	290,000	5,040,719	906,095	42,822
Hitelgarancia	Ungaria	79,190	456,898	434,000	15,806
AVHGA	Ungaria	46,159	147,914	114,810	16,295
Fedartfidi	Italia	580,700	3,589,000	2,091,038	654,837
Federconfidi (2002)	Italia	421,225	2,569,743	1,475,590	45,738
Fincredit	Italia	169,921	1,723,220	965,005	32,916
Federasconfidi	Italia	235,515	2,621,459	1,175,391	157,054
Federfidi (2002)	Italia	67,599	719,041	553,108	70,000
Fondo Interbancario	Italia	341,796	7,298,224	1,518,431	193,194
Invega	Lituania	6,012	9,278	7,316	255
Rural Guar. Fund	Lituania	12,318	55,422	51,958	752
BBMKB	Olanda	n.a.	1,269,000	357,000	18,817
SPGM / SCM	Portugalia	21,108	126,461	65,814	900
SZRB	Slovacia	72,758	57,118	26,240	3,206
FGCRural*	România	13,279	24,058	40,431	735
FNGCIMM*	România	17,404	5,273	3,549	163
FRGC*	România	3,212	6,137	10,663	158
SGR / CESGAR	Spania	337,861	2,829,271	1,255,719	69,010
Teskomb	Turcia	57,200	492,000	392,715	390,000
KGF	Turcia	5,495	19,704	8,400	n.a.

Sursa: Guarantees and Mutual Guarantees, BEST Report, Report to the Commission, Independent Expert Group, Ianuarie 2005; chestionar BNR; * decembrie 2004

1.2. Funcționalitățile fondurilor de garantare a creditelor

1.2.1. Facilitarea accesului la finanțare pentru întreprinderile mici și mijlocii

Întreprinderile mici și mijlocii (IMM) reprezintă un sector important al oricărei economii. Ca număr, acestea dețin o pondere dominantă în piață. Totodată, IMM-urile contribuie într-o mare măsură la realizarea PIB-ului și angajează mare parte din forța de muncă. În ciuda dinamicii înregistrate și a importanței sectorului IMM pentru dezvoltarea economică, acestea se confruntă cu numeroase probleme, în special accesul la finanțare prin credite bancare. Conform unui studiu al Comisiei Europene (CE)², în Uniunea Europeană, între 18% și 35% din IMM-uri le-a fost refuzat un credit. Alt studiu al CE³ a arătat că, în România, principala sursă de finanțare a proiectelor noi este reprezentată de fondurile proprii, urmată de creditele bancare și, la mare distanță, fondurile nerambursabile acordate de Guvern sau Uniunea Europeană.

Într-un studiu al necesităților IMM-urilor din România elaborat de Agenția Națională pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii (2005), 37.5% din întreprinderile intervievate au menționat ca o necesitate deosebită extinderea sistemului de garanții, un procent semnificativ înregistrându-se la nivelul IMM-urilor din sectorul industrie și energie, care, nu întâmplător, sunt și cele care solicită și cele mai mari credite⁴.

La rândul ei, AECM (Association Européenne de Cautionnement Mutuel) evidențiază principalele motive ale accesului anevoios la creditele bancare pentru IMM-uri:

- a) din punct de vedere structural, IMM-urile sunt mai riscante decât companiile mari. Sunt mult mai sensibile la șocurile economice, având o capacitate de absorbție a variațiilor mult mai scăzută decât a companiilor mari, ceea ce face ca în special creditele pe termen lung să devină riscante;
- b) din punct de vedere financiar, IMM-urile nu își pot susține cererea de credit cu colateral, iar băncile sunt reticente în a accepta garanții personale;

² *SMEs and Access to Finance*, Observatory of the SMEs in Europe, the Commission, Februarie 2003

³ *SMEs in Europe 2003*, Raport pentru România, Observatory of the SMEs in Europe, the Commission, Iulie 2003

⁴ *Situația necesităților întreprinderilor mici și mijlocii din România*, Agenția Națională pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii, 2005

- c) costurile de monitorizare sunt relativ ridicate comparativ cu valoarea creditului acordat;
- d) legislația este mai greoaie în ceea ce privește recuperarea datoriilor în caz de faliment.

Existența fondurilor de garantare rezolvă unele dintre aceste probleme, respectiv oferă garanții acolo unde nu sunt suficiente și preiau din costurile de monitorizare, această intermediere scăzând prețul efectiv al unui credit. În plus, fondurile de garantare pot oferi și evaluare profesională a proiectelor, consultanță IMM-urilor pentru managementul financiar, credite directe etc., așa cum se poate remarca și din Tabelul 3.

Tabel 3 - Tipuri de produse oferite de fondurile de garantare a creditelor, 2002

Numele Fondului de garantare	Țara	Produse				
		Garanții pentru credite pe termen scurt	Garanții pentru credite pe termen mediu și lung	Consultanța	Granturi de dezvoltare regionala	Credite directe
A. W.S.	Austria	1%	99%	da	da	
Bürgschaftsges.	Austria	15%	85%	da		
SCM / MOB	Belgia	15%	85%			
Sowalfin	Belgia	5%	95%			
CMZRB	Cehia	25%	75%		da	da
KredEx	Estonia	15%	85%			
Finnvera	Finlanda	50%	50%	da		da
Socama	Franța	10%	90%			
Siagi	Franța		100%			
Bürgschaftsbanken	Germania	1%	99%	da		
Hitelgarancia	Ungaria	60%	40%			
AVHGA	Ungaria	40%	60%			
Fedartfidi	Italia	35%	65%	da		
Fincredit	Italia	49%	51%	da		
Federasconfidi	Italia	40%	60%	da	da	
Fondo Interbancario	Italia	40%	60%	da		
Invega	Lituania	15%	85%			
Rural Guar. Fund	Lituania	30%	70%		da	
SPGM / SCM	Portugalia	20%	80%	da		
SZRB	Slovacia		100%		da	da
FGCRural*	România	49%	51%			
FNGCIMM*	România	55%	45%	da		
FRGC*	România	83%	17%			
SGR / CESGAR	Spania	18%	72%	da		
Teskomb	Turcia	90%	10%			
KGF	Turcia	80%	20%	da		

Sursa: Douette (2003); paginile de internet ale Fondurilor de Garantare; chestionar BNR

* date aferente lunii decembrie 2004

Totuși, în contextul analizării funcției FGC de facilitare a accesului entităților mai puțin agreeate la finanțare, se pune și problema posibilității accentuării caracterului pro-ciclic al creditării. Astfel, unii autori arată că activitatea fondurilor de garantare este mai intensă în perioadele în care oricum instituțiile de credit și-ar fi extins portofoliul de creditare într-o anumită proporție și spre aceste entități (urmare a lichidității mari în sistemul bancar, a competiției crescute între instituțiile de credit), ceea ce face dificilă separarea meritului activității FGC de meritul conjunctural.

1.2.2. Canalizarea fondurilor acordate de guvern sau instituții financiare internaționale către sectoare țintă

În 2002, gradul de absorbție a fondurilor structurale în țările candidate era de 63%, acest procent scăzut înregistrându-se în special din cauza performanțelor slabe ale României și Poloniei, care împreună aveau dreptul la 61,4 % din totalul fondurilor disponibile⁵. Unul dintre motivele importante pentru această rată scăzută de utilizare a fost lipsa fondurilor proprii pe care întreprinzătorii trebuiau să le aibă ca o completare la fondurile SAPARD, ISPA sau PHARE. Gradul de absorbție a fondurilor europene a crescut ulterior în România, dar rămâne totuși foarte scăzut în comparație cu alte țări (31.2% în august 2004⁶).

În orice caz, facilitarea finanțării unor sectoare importante ale economiei naționale față de care instituțiile de credit nu sunt atât de dornice să se expună (agricultura fiind exemplul clasic în acest sens), reprezintă o funcționalitate importantă a FGC, care trebuie încurajată. Mai mult, această funcționalitate trebuie cu atât mai mult promovată dacă sunt implicate și fonduri europene care prin fructificare pot susține dezvoltarea economică.

1.2.3. Implicarea în procesul de privatizare

La începutul anilor '90, tranziția la economia de piață a implicat nu numai susținerea sectorului IMM-urilor, ci și privatizarea unităților economice deja existente. În Ungaria, România și Polonia, una dintre funcționalitățile unor FGC, deși una marginală, a fost garantarea creditelor prin care se achiziționau acțiuni la aceste companii în curs de

⁵ SAPARD, Annual Report, 2002

⁶ Raport de țara, România, 2004

privatizare. După cei cincisprezece ani de economie de piață, importanța acestei funcționalități a devenit nesemnificativă.

1.2.4. Asistență pentru instituțiile de credit

Această funcționalitate se poate considera secundară, în special în cazul fondurilor de garantare constituite de instituțiile publice sau de întreprinzători, a căror misiune declarată este susținerea sectorului IMM. Totuși, prin activitatea lor de preluare a unei părți din risc, de monitorizare suplimentară a întreprinzătorului și a proiectului, fondul de garantare permite instituțiilor de credit să își extindă portofoliul de clienți într-un sector altfel greu accesibil datorită costurilor ridicate (monitorizare și provizionare).

1.3. Modul de funcționare a fondurilor de garantare a creditelor

Există în principiu trei mecanisme de derulare a activității fondurilor de garantare a creditelor:

- prima variantă este și cea mai uzitată și presupune analizarea de către FGC a fiecărei cereri de garanție în parte, cerere care de obicei vine din partea unei instituții de credit partenere, după ce aceasta se vede în imposibilitatea de a acorda un credit pentru un proiect fezabil din lipsă de garanții suficiente;
- a doua tipologie presupune că cererea vine direct din partea întreprinzătorului (de exemplu cazul *Burgschaft ohne Bank*, Germania), înainte ca acesta să contacteze instituția de credit pentru finanțarea necesară;
- în sfârșit, alte fonduri funcționează pe bază de portofoliu. Astfel, fondul de garantare permite instituției de credit acordarea de garanții în numele său pentru toate întreprinderile care îndeplinesc anumite condiții (de mărime, de proiect sau de risc). Pentru că în aceste scheme automate evaluarea proiectelor se face numai de către instituția de credit, fondul de garantare va suporta o pondere mai mică din eventualele pierderi, față de ponderea pe care ar fi suportat-o în cazul aplicării schemelor individuale.

Pentru produsele și serviciile oferite, fondurile de garantare pot percepe comisioane, atât anuale, în funcție de gradul de risc al proiectului implicat în procesul de garantare și în funcție de durata garanției, cât și comisioane de evaluare a cererilor de garantare. Aceste

comisioane, deși corelate cu riscul garanției, au de cele mai multe ori scopul de a acoperi costurile operaționale ale instituției, decât de a reflecta gradul de risc al garanției sau pentru a obține profit. O explicație a acestui lucru ar putea fi faptul că majoritatea FGC sunt constituite la inițiativa și cu fonduri ale autorităților pentru a sprijini finanțarea unor entități sau sectoare ale economiei, iar în acest caz interesul pentru obținerea de profituri este subsidiar.

Tabel 4 – Comisiunile practicate de fondurile de garantare a creditelor, 2002

Fondul de garantare	Țara	Comision pentru acordarea garanției (% din garanție)	Comision evaluare cerere de garanție
Bürg.Bank	Germania	1% (1.2% pentru prima operațiune, 0.8% operațiunile ulterioare)	
AWS	Austria	0.80%	0.50%
Bürg.Ges.	Austria	1%	0.50%
SCMOB	Belgia	1%	
Sowalfin	Belgia	1%	
KredEx	Estonia	1.5 % - 3 %	
SGR	Spania	1.20%	
Finnvera	Finlanda	1 % - 4 %	0.50%
Socama	Franța	1 % - 1.5%	
Siagi	Franța	1.38 % - 3.14 %	1.36 % - 1.62 %
Hitelgar.	Ungaria	1.2% (termen scurt); 2 % (termen lung)	
AVHGA	Ungaria	0.31% (termen scurt); 0.88% (termen lung)	
Fedart	Italia	0.50%	
Feder	Italia	0.2 % - 1 %	
Fincredit	Italia	1 % - 1.5%	
Federas	Italia	0.50%	
Confeser.	Italia	0.5% - 1 %	
Invega	Lituania	1%	
Rural Fund	Lituania	0.5% (termen scurt); 1 % (termen lung)	
SPGM-SCM	Portugalia	0.2 % - 1.5 %	
CMZRB	Cehia	0.5% - 2%	80 euro
SZRB	Slovacia	variabil în funcție de durata și proiect	
FGCRural*	România	1.5% - 2.5 % (în funcție de categoria de clasificare a creditului și termenul de acordare)	
FNGCIMM*	România	1.5%-3.5% (în funcție de produs, termen, monedă)	
FRGC*	România	3% (pt investiții); 3-3.5% (pt capital de lucru)	1%
Teskomb	Turcia	3%	
KGF	Turcia	3%	

Sursa: Douette (2003); chestionar BNR

* date pentru decembrie 2004

O diferență între țări există și în ceea ce privește structura capitalului social al fondurilor de garantare. Acolo unde fondul de garantare este susținut, majoritar sau nu, de instituțiile publice, există în general o contra-garanție, irevocabilă și automată din partea statului. Aceasta contra-garanție crește capacitatea FGC de a se expune la risc, fără a diminua din credibilitatea pe care o are în fața instituțiilor de credit. Totuși, unii autori identifică riscul ca aceste contra-garanții de la stat să fie privite de unii debitori ca o subvenție indirectă, iar consecința să fie o rată de nerambursare crescută.

Tabel 5 – Structura capitalului social al fondurilor de garantare, 2002

FGC	Țara	Capital social					
		Întreprinzători	Camere de comerț, Organizații IMM	Instituții de credit, Societăți financiare	Ministere	Alte instituții publice	Alți acționari
Bürg.Bank	Germania		60%	40%			
AWS	Austria				100%		
Bürg.Ges.	Austria			100%			
SCMOB	Belgia	100%					
Sowalfin	Belgia				62,5%	37,5%	
KredEx	Estonia				100%		
SGR	Spania	55%	4%	12%	0,1%	29%	
Finnvera	Finlanda				100%		
Socama	Franța	100%					
Siagi	Franța		100%				
Hitelgar	Ungaria		7%	30%	50%	14%	
AVHGA	Ungaria			7%	93%		
Fedart	Italia	90%	10%				
Feder	Italia	96%	3%	1%			
Fincredit	Italia	90%	10%				
Federas	Italia	100%					
Confeser	Italia	90%	10%				
Invega	Lituania				100%		
Rural Fund	Lituania				100%		
SPGM-SCM	Portugalia	12%		40%		48%	
CMZRB	Cehia			28%	72%		
SZRB	Slovia				100%		
FGCRural*	România			99,99%	0,01%		
FNGCIMM*	România				100%		
FRGC*	România			84%			16%
Teskomb	Turcia	100%					
KGF	Turcia		66%	17%		17%	

Sursa: Douette (2003); chestionar BNR

* date pentru decembrie 2004

1.4. Reglementarea și supravegherea fondurilor de garantare a creditelor

Pentru a-și atinge scopul de susținere a finanțării pentru entitățile sau sectoarele țintă, fondurile de garantare trebuie să prezinte încredere pentru instituțiile de credit cu care au convenție de colaborare. Diseminarea unei imagini amănunțite a activităților și a rezultatelor, completată de un control riguros (atât intern, cât și extern printr-un auditor independent), precum și printr-o reglementare și supraveghere prudențiale potrivite, reprezintă elemente care ar putea contribui într-o mare măsură la creșterea gradului de acceptare a garanțiilor oferite de FGC. Consolidarea încrederii sectorului bancar în aceste fonduri este cu atât mai importantă cu cât garanțiile angajate la nivel european ating sau depășesc de 6 până la 10 ori fondurile proprii.

Tabelul 6 reflectă faptul că modul în care este reglementată și supravegheată activitatea FGC diferă de la țară la țară. Acest lucru este generat inclusiv de faptul că fondurile de garantare sunt considerate fie instituții bancare, fie instituții financiare non-bancare.

Tabel 6 – Reglementarea prudențială a fondurilor de garantare, 2002

Se aplică legislația pentru instituțiile de credit	Reglementare specifică bazată pe supravegherea bancară	Reglementare specifică considerând FGC societăți financiare non-bancare	Control public	Fără o legislație de supraveghere prudențială
Bürgschaftsbank Socama Siagi SPGM Hitelgarancia CMZRB, Bürg.Gesells. AWSG Invega	SGR SPGM	Confidis SCM	Finnvera AWSG Hitelgarancia AVHGA Invega KredEx Rural Credit Fund Sowalfin AWSG TESKOMB	FGCRural FRGC FNGCIMM KGF

Sursa: Douette (2003)

Așadar, experiența diferitelor țări în domeniul reglementării și supravegherii fondurilor de garantare se caracterizează printr-o serie de trăsături. Cele mai importante tipologii sunt următoarele:

- (1) Reglementarea și supravegherea se bazează pe legislația bancară, chiar dacă fondurile de garantare nu atrag depozite, ci folosesc resursele proprii în activitatea desfășurată.

În aceste cazuri, legislația reprezintă transpunerea națională a Directivei 2000/12/EC. Principalele coordonate în exercitarea supravegherii se referă la analiza managementului riscului, cu accent pe solvabilitate. Acest indicator ce raportează fondurile proprii la activele ponderate la risc, este fixat la minim 8%, dar nivelul minim poate fi și mai restrictiv.

Noul Acord de Capital (Basel II) va revizui fundamental calibrarea și ponderarea riscurilor, aducând lămuriri care permit o mai bună evaluare a fondurilor de garantare și de aici, o mai largă acceptare a garanțiilor de către instituțiile de credit. Basel II lărgeste aria garanțiilor acceptate și precizează condițiile necesare acceptării acestor garanții.

- (2) O a doua mare categorie privind reglementarea și supravegherea FGC are în vedere considerarea acestor entități în grupa instituțiilor financiare nebancare (Belgia, Italia). De exemplu, pentru cazul belgian, principalele prevederi de reglementare se referă la condiții de autorizare a fondurilor de garantare, criteriile privind competența și independența conducerii, menținerea unei lichidități capabile să asigure acoperirea eventualelor pierderi ale debitorului garantat, solvabilitatea minimă, tehnici de provizionare a riscurilor, expunerea maximă din angajamentele de garantare. Fondul de garantare este obligat să furnizeze informații complete și precise supraveghetorului, iar acestuia i se conferă inclusiv drepturi legate de impunerea unui plan de redresare sau obligația de a fuziona sau de a lichida fondul în cazul unor dificultăți.
- (3) În sistemele în care guvernului i s-a conferit un rol important, reglementările speciale dublează prudența prin controlul realizat uzual de Ministerul de Finanțe.
 - În Ungaria, AVHGA trebuie să depoziteze la banca centrală 20 milioane EUR. O retragere a acestor depozite semnalează o problemă de lichiditate a fondului de garantare.
 - În Belgia (Sowalfin) și în Lituania, statul definește volumul garanțiilor pentru care acceptă responsabilitatea financiară: Sowalfin are un nivel maximal de 500 milioane EUR. Invega poate angaja statul până la maxim 8.7 milioane EUR (cifre aferente anului 2003).

- În Slovacia, dacă statul dorește reducerea sau creșterea capitalului SZRB, trebuie să ceară autorizare de la banca națională. Există un Comitet de Supraveghere (cu delegați de la trei ministere) responsabil cu buna organizare a fondului de garantare, cu executarea planului de audit intern, cu aprobarea raportului de audit extern. De asemenea, SZRB se supune legii bancare în privința responsabilității financiare pentru garanțiile date.
- Slovacia, Belgia, Lituania stabilesc o valoare maximă a garanțiilor acordate de un fond sub forma unui plafon.

Ca urmare, constatăm că practica a impus drept soluții pentru un control riguros și eficient al activității FGC trei paliere distincte de supraveghere:

- controlul intern exercitat de fiecare FGC în funcție de normele proprii;
- controlul realizat de un auditor extern specializat;
- o supraveghere efectuată de autoritatea însărcinată în acest scop (autoritate care poate fi în principiu o bancă centrală, guvernul sau o instituție creată pentru supravegherea IFN-urilor).

2. Analiza fondurilor de garantare a creditelor din România

2.1. Imagine de ansamblu

2.1.1. Organizare și management

În prezent, în România, această componentă a arhitecturii sistemului financiar reprezentată de fondurile de garantare a creditelor este formată din trei asemenea entități, respectiv:

- Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii (FNGCIMM),
- Fondul de Garantare a Creditului Rural (FGCR) și
- Fondul Român de Garantare a Creditelor pentru întreprinzători privați și sprijinirea privatizării prin cumpărarea de active (FRGC).

Aceste fonduri sunt organizate ca societăți pe acțiuni, două dintre ele fiind înființate prin hotărâri de guvern (FNGCIMM, FRGC). În ceea ce privește structura acționariatului, la sfârșitul anului 2004 acesta era reprezentat de instituții de credit sau societăți financiare în proporție de 92% pentru FGCR și 84% în cazul FRGC. FNGCIMM are ca acționar unic statul român, reprezentat prin Agenția Națională pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii și Cooperatie.

Rolul și capacitatea de garantare a acestor FGC sunt potențate și prin suportul financiar oferit de organisme internaționale. De exemplu, FRGC a beneficiat de asistență tehnică la constituire și la pregătirea profesională a personalului. FGCR a obținut o contribuție de 9 milioane EUR prin Programul PHARE în scopul înființării fondului, sumă ce a fost acordată Guvernului României, reprezentat de Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Mediului. Creșterea gradului de absorbție a fondurilor comunitare reprezintă o prioritate pentru statul român, fiind deja promovată o lege care facilitează accesul la finanțările SAPARD (*Legea 218/2005 privind stimularea absorbției fondurilor SAPARD prin preluarea riscului de către fondurile de garantare*). Această lege prevede că statul, prin FNGCIMM și FGCR, garantează creditele acordate de bănci pentru cofinanțarea proiectelor realizate din fonduri SAPARD, cu excepția dobânzilor și spezelor bancare. Referitor la aceste fonduri, aceeași lege prevede că în situația în care riscul de neplată

înregistrat depășește nivelul sumelor alocate fondurilor de garantare și al dobânzilor acumulate, diferența se acoperă în anumite limite și condiții din prevederile bugetare ale Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale.

În ceea ce privește partea de management, activitatea tuturor fondurilor de garantare este detaliată în proceduri interne, iar indicatorii prudențiali și de risc sunt gestionați fie de un Comitet Executiv, fie de Consiliul de administrație al fondului sau chiar de un departament specializat de management al riscului.

Cu excepția FNGCIMM care deține 13 reprezentanțe teritoriale, toate celelalte fonduri de garantare nu prezintă acoperire teritorială. FGCR apelează însă la societăți de consultanță ce promovează în teritoriu garanțiile oferite.

Un aspect vital pentru managementul unui fond de garantare a creditelor îl constituie cooperarea cu băncile și cu alte instituții finanțatoare. Literatura de specialitate recomandă cooperarea cu cel puțin cinci bănci pentru o mai bună diversificare a riscului față de sistemul bancar. Convențiile de colaborare cu instituțiile de credit sunt negociate, iar condițiile contractuale pot să difere în funcție de produsele de garantare oferite. La sfârșitul lunii august, FNGCIMM colabora cu 18 instituții de credit, FGCR cu 20 și o agenție de micro-creditare, iar FRGC cu 10 instituții de credit.

2.1.2. Piața țintă și procedura de acordare a garanțiilor

Obiectul principal de activitate al tuturor fondurilor de garantare este acordarea de garanții sectorului țintă. Acest obiect este unic doar în cazul FGCR, celelalte fonduri desfășurând și activități conexe de genul consultanței de specialitate, de administrare a unor programe ce au legătură cu IMM-urile sau realizarea oricăror tipuri de activități compatibile cu scopul pentru care a fost înființat fondul de garantare.

FNGCIMM garantează credite și alte instrumente financiare ce pot fi obținute de întreprinderile mici și mijlocii de la instituții de credit ori din alte surse. Sunt acceptate la garantare și IMM-urile nou înființate. Clienții eligibili trebuie să îndeplinească criteriile stabilite prin Legea 346/2004 referitoare la IMM-uri, precum și condițiile prevăzute în convențiile de colaborare încheiate cu finanțatorii. Printre aceste condiții necesare clienței, se numără:

- capacitate de rambursare a obligațiilor de plată asumate, conform analizei finanțatorului;
- nu a înregistrat credite restante pentru care fondul a plătit unui finanțator, în ultimii trei ani;
- se încadrează în categoriile de clasificare standard, în observație și substandard, conform clasificărilor bancare;
- are capital majoritar privat;
- emite în favoarea fondului un număr de bilete la ordin egal cu numărul de tranșe în care fondul plătește băncii garanția, fără protest, în alb la „sumă” și „scadență”, și împuternicește fondul să le completeze în cazul efectuării plății garanției către finanțator cu sumele plătite acestuia.

FGCR garantează creditele și alte instrumente de finanțare, ce pot fi obținute de persoane fizice și juridice (inclusiv nou-înființate) - producători agricoli și procesatori de produse agroalimentare, pentru realizarea producției agricole, stocarea și procesarea produselor agricole și realizarea obiectivelor de investiții în aceste domenii. De asemenea, poate garanta și împrumuturile acordate de bănci primăriilor comunale pentru dezvoltarea infrastructurii.

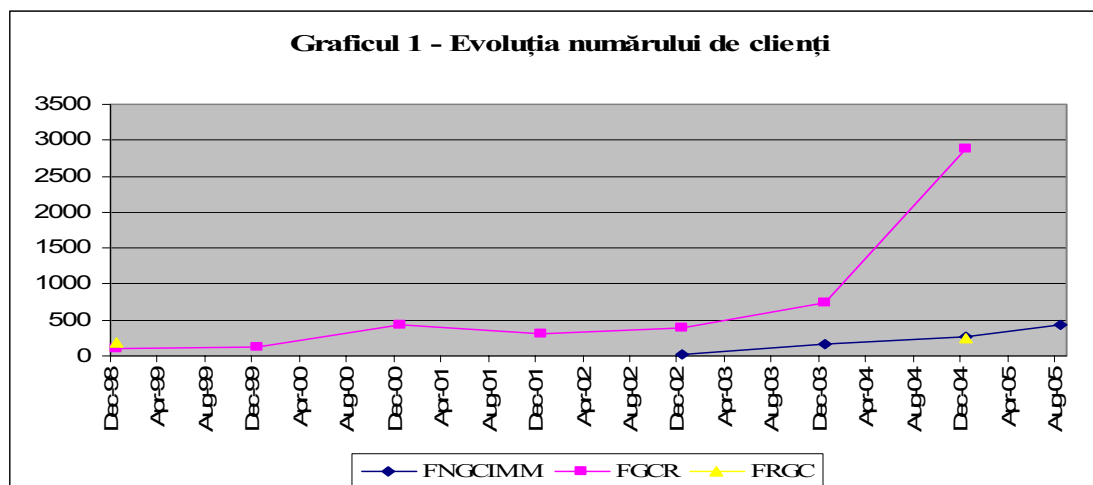
FRGC garantează cu precădere întreprinzătorii privați. Sunt susținute și companiile nou înființate cu condiția existenței credibilității comerciale.

Toate fondurile acceptă la garantare, conform criteriilor proprii de eligibilitate, credite pentru investiții, pentru capital de lucru, pentru cumpărări de acțiuni, scrisori de garanție bancară sau operațiuni de leasing.

Produsele de garantare oferite sunt diferențiate în funcție de termenul de acordare (scurt, mediu sau lung), de monedă (unde este cazul) sau de modul de plată a garanției în cazul nerambursării creditului.

Atractivitatea acestor garanții, precum și necesitatea finanțării sectoarelor de activitate vizate de fondurile de garantare se evidențiază prin creșterea clientelei totale a acestora: în 1998 erau deserviți în total 275 de clienți, iar în 2004 numărul clienților a crescut la 3388 (Graficul 1). Deși dinamica este semnificativă, considerăm că valoarea absolută reprezentând clienții care beneficiază de garanții este mică atât luând în calcul resursele disponibile ale FGC, cât și comparând cu rezultatele altor FGC din Europa (Tabel 1.2).

Modul în care se derulează procedura de garantare în relația cu instituția de credit parteneră este similară pentru toate cele trei fonduri. Clientul solicită la bancă finanțarea și, în măsura în care se aprobă cererea de credit de către bancă, apelează la fondul de garantare. Acordarea garanției de către fond se bazează, în general, pe analiza sa independentă. Analiza bonității clientului presupune calcularea unui *scoring* pe baza indicatorilor economico-financiari, precum și a unor factori calitativi. Există cazuri în care exigențele fondurilor de garantare sunt mai mari decât cele ale băncilor finanțatoare. FNGCIMM și FGCR oferă anumite produse de garantare care presupun doar analiza băncii (există un plafon al garanției și eventual o restricție referitoare la categoria de încadrare bancară a creditului).

Sursa: chestionar BNR

Notă: FRGC nu a raportat decât 2 valori între care a considerat că a variat numărul său de clienți în intervalul analizat

În general, garanțiile oferite de fonduri acoperă doar principalul, nu și dobânda. Există însă anumite produse de garantare (cu o valoare mai redusă) ce acoperă și dobânda.

Toate fondurile de garantare solicită comisioane de acordare a garanțiilor variabile ce se stabilesc ca procent din garanție. Diferențierea acestor comisioane se face în funcție de tipul produsului, termenul de acordare, moneda în care se acordă garanția sau în funcție de categoria de clasificare a creditului, conform normelor BNR. În plus FRGC practică și un comision de analiză de 1% pentru toate tipurile de produse.

Considerăm totuși că ar putea fi avută în vedere și o modificare în politica de stabilire a valorii comisioanelor de risc astfel încât acestea să fie distincte pentru fiecare client și nu pe categorii de credite. În acest fel, comisioanele stabilite vor putea reflecta mult mai fidel riscul concret asumat de FGC.

2.2. Analiza bonității fondurilor și a garanțiilor acordate

2.2.1. Indicatori de caracterizare a bonității fondurilor

În urma analizei chestionarului, am constatat că FGC deține o paletă largă de indicatori prudențiali, asemănători celor bancari. Chestionarul nu a permis însă intrarea în detalii cu privire la modul în care acești indicatori sunt calculați, respectiv dacă metodologia de cuantificare a elementelor de prudențialitate este compatibilă cu cea pentru instituțiile de credit. Cu toate acestea, faptul că FGC se orientează în activitatea lor după indicatori de risc care sunt analizați în structuri specializate (comitete de risc), pledează pentru punerea în discuție a ideii că FGC ar putea avea risc de pierdere neașteptată mai mic.

Totuși, scopul analizei de față este doar din prisma cerințelor de provizionare bancară, respectiv de a surprinde o eventuală calitate a garanțiilor emise de FGC ca fiind diminuatoare de risc de credit. Extinderea analizei și la evaluarea posibilității ca FGC să aibă un risc de pierdere neașteptat inferior valorii actuale nu-și are rostul, pentru că legislația actuală (ce transpune Directiva 12/2000/CEE) nu permite o asemenea abordare. În perspectiva implementării Basel II însă, considerăm că ar fi posibil ca FGC să obțină un coeficient de risc de credit inferior, urmare a unui rating favorabil acordat de o agenție specializată.

Pentru a surprinde imaginea de ansamblu a bonității FGC am apelat însă atât la indicatori care au capacitatea de a reflecta riscul de pierdere așteptată, cât și la cei legați de pierderea neașteptată. Acest lucru se datorează faptului că cei din prima categorie sunt specifici caracterizării fiecărui FGC în parte, și mai puțin a industriei în ansamblul său, adică tocmai subiectul analizei din lucrare. Mai mult, banca centrală nu are în prezent nici o abilitare de a se erija în ipostaza unei agenții de rating și să acorde calificative de risc pentru fiecare FGC care acționează în piață.

(a) Indicatori de prudențialitate

Un prim indicator de prudențialitate se referă la *ponderea maximă a garanției în total credit* sau la eventualele plafoane valorice maximale pentru aceste garanții. Dacă FRGC impune un nivel maxim de 70% pentru indicatorul considerat, FNGCIMM variază acest prag între 60% și 80% în funcție de durata garanției, precum și de vechimea în afaceri a beneficiarului de finanțare. Ca o excepție, acest fond acceptă garantarea chiar și cu 100% a creditului în cazul unor produse ce impun, însă, un plafon de garantare. FGCR garantează maxim 50% din valoarea creditului pe termen scurt, respectiv 70% pentru termen mediu și lung, în limita unui plafon de 250000 sau 1000000 EUR, în funcție de tipul clientului (persoana fizică/persoană juridică). Totodată, consiliile locale pot accesa o garanție în valoare de maxim 70% indiferent de termenul de acordare, fără limitarea dată de un plafon fix. Conform chestionarului, în 2004 fondurile de garantare au acoperit în medie aproximativ 50% din valoarea creditelor solicitate de clientela eligibilă.

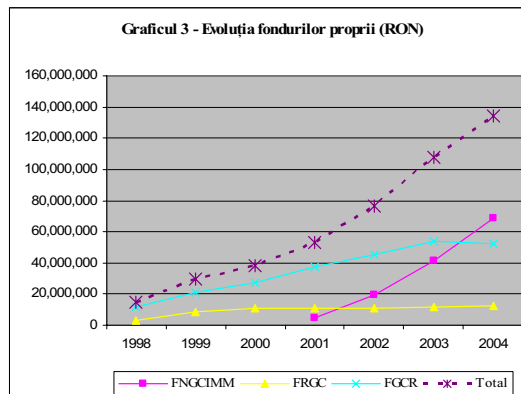
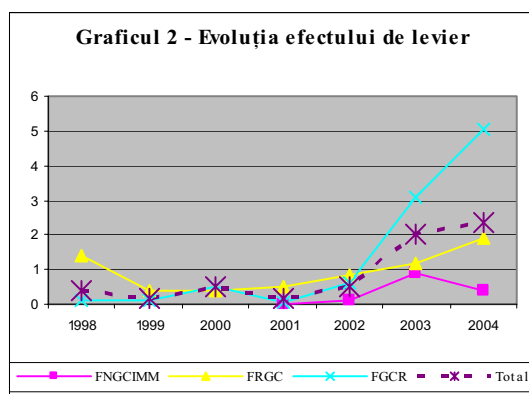
Un alt element de prudențialitate este *expunerea maximă față de o bancă parteneră*. FGCR și FNGCIMM repartizează plafonul de garantare stabilit anual pe bănci partenere, iar FRGC se expune pe băncile partenere în funcție de cotele de expunere alocate de respectivele instituții de credit pentru garanțiile fondului. FNGCIMM nu se expune față de o bancă mai mult de 40% din plafonul maxim de garantare.

Expunerea maximă față de un singur debitor este definită, în cazul tuturor celor trei fonduri, ca raport între valoarea totală a expunerii și nivelul fondurilor proprii. Acest indicator este inspirat din normele prudențiale ale BNR și nu trebuie să depășească 20%. În plus față de acest indicator, FNGCIMM își definește o expunere mare ca fiind cel puțin 8% din fondurile proprii, precum și o valoare maximă a expunerilor mari (20% din plafonul anual de garantare).

În ceea ce privește stabilirea unui *nivel minim de solvabilitate*, doar FNGCIMM l-a considerat a fi la 22%, în chestionar fondul declarând că indicatorul îl calculează similar celui specific instituțiilor de credit. FRGC nu impune un prag minim, considerând că valoarea indicatorului de solvabilitate, constant peste 85%, nu invocă o asemenea restricție. FGCR nu calculează nivelul solvabilității. O particularitate a FNGCIMM este dată de menținerea unui nivel de solvabilitate de peste 540%, ceea ce ar putea sugera și o slabă alocare a resurselor proprii către acordarea de garanții.

Pentru evaluarea prudenței fondurilor, în strânsă legătură cu acest indicator trebuie analizată rata de plată a garanțiilor acordate. Un nivel ridicat al indicatorului de solvabilitate corelat însă cu o rată semnificativă de plată a garanțiilor poate atrage atenția asupra politicii de selectare a clientelei.

Efectul de levier, calculat ca raport între garanțiile acordate și fondurile proprii, indică aceeași prudență a majorității fondurilor de garantare. Nu există un model privind nivelul optim al efectului de levier, însă AECM recomandă un posibil prag rezonabil la 6 sau 7, pentru un fond de garantare matur având un portofoliu diversificat. Efectul de levier agregat pentru toate cele trei fonduri a evoluat de la 0.53 în 2002 la 2.35 în 2004 (Grafic 2). Această dinamică a efectului de levier s-a bazat preponderent pe expansiunea garanțiilor acordate, ce au crescut cu 685.1% în perioada 2002-2004, fondurile proprii crescând doar cu 75.9% în aceeași perioadă (Grafic 3). Tendința fondurilor proprii este crescătoare fiind susținută în special de FNGCIMM și FGCR.

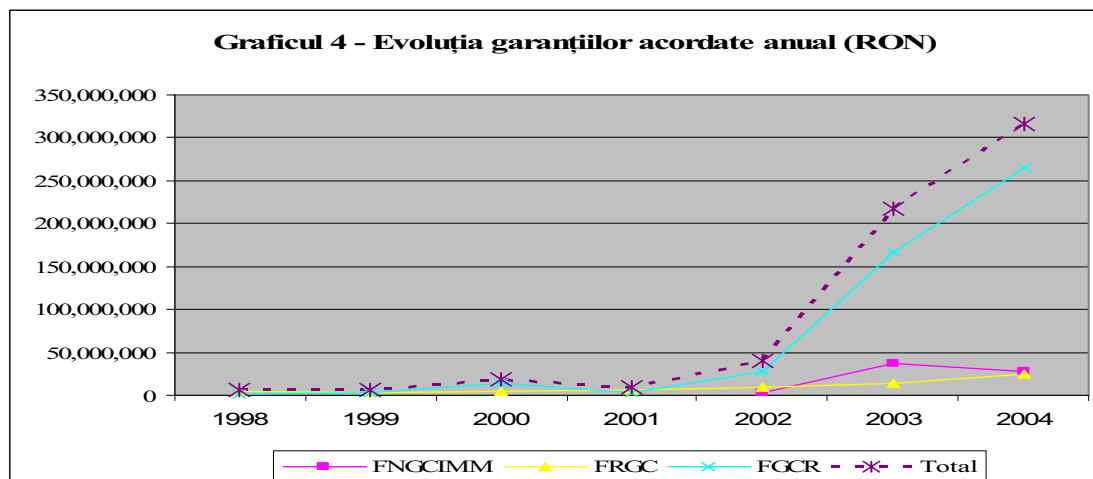
Sursa: chestionar BNR

Toate fondurile de garantare își calculează *indicatori de lichiditate*, însă procedura diferă, astfel încât nu se poate evidenția o comparabilitate.

(b) Indicatori de performanță

Soldul garanțiilor acordate a cunoscut un trend ascendent în cazul tuturor fondurilor de garantare. La sfârșitul anului 2004, totalul garanțiilor acordate de cele trei fonduri depășea 300 milioane RON (Grafic 4). În ultimii ani, FGCR a fost cel care a avut dinamica cea mai semnificativă în ceea ce privește acordarea de garanții. Potențialul de

creștere ar putea fi important, ținând cont de faptul că aceste fonduri colaborează cu din ce în ce mai multe bănci, dețin resurse considerabile încă neutilizate, iar apropiata integrare în UE poate potența direct sau indirect această activitate.

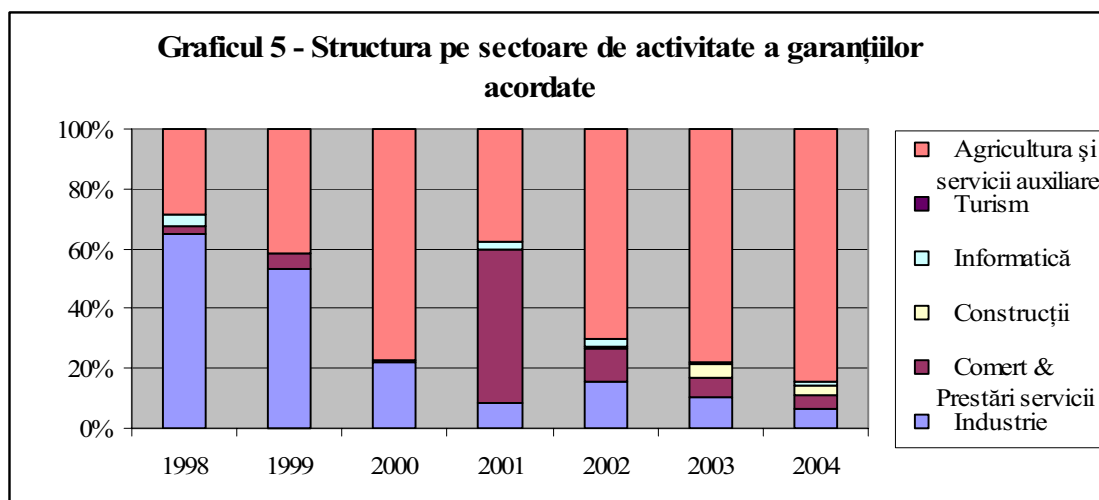

Sursa: chestionar BNR

În ultimii ani, la nivelul FGC, sectorul de activitate cu ponderea dominantă în privința garanțiilor este agricultura și serviciile auxiliare (Graficul 5). La sfârșitul anului 2004, FNGCIMM își canaliza garanțiile în special către sectorul de industrie și construcții (72%), iar FRGC către industrie și informatică (56%). FGCR vizează o nișă mai îngustă a pieței – agricultura – finanțarea concentrându-se pe producția agricolă (59%), respectiv procesare (40%), dar contribuie cu ponderea cea mai mare la garanțiile totale ale FGC.

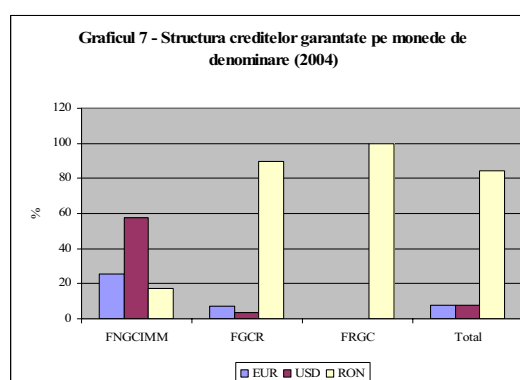
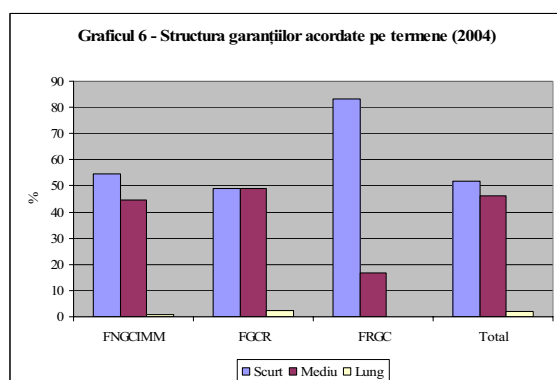
Constatăm că există un nivel de concentrare extrem de mare pentru expunerile FGC pe agricultură, ceea ce ar putea ridica unele preocupări din punctul de vedere al riscului sistemic. Această concentrare este și rezultatul politicii statului de a sprijini această ramură a economiei, cât și efectul intrării în țară a fondurilor comunitare ce pot fi accesate în co-finanțare și pentru care mulți au nevoie de garanții.

Structura garanțiilor pe termene de acordare evidențiază axarea fondurilor pe garanții pentru promovarea împrumuturilor pe termen scurt (52% din totalul garanțiilor acordate de cele trei fonduri – Graficul 6). În ultimii ani, FGC au început să ofere și produse de garantare pentru credite termen lung, însă deocamdată cota acestora este foarte scăzută (2% din total în 2004).

Sursa: chestionar BNR

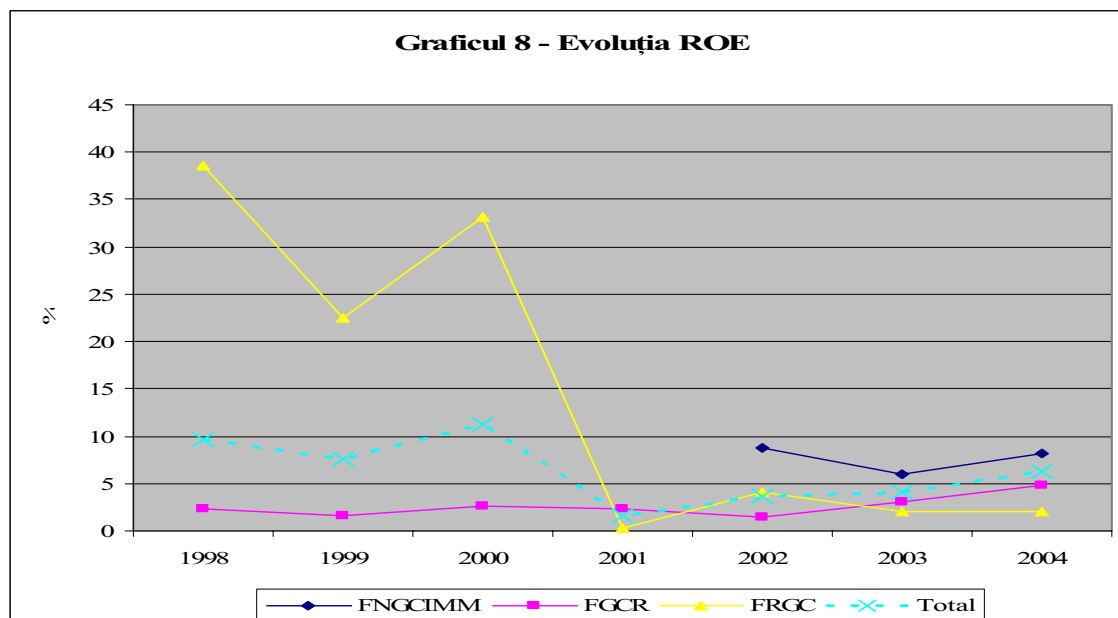
În privința monedei de denominare a creditelor garantate, în 2004, la nivelul întregului sector al FGC, 84% din garanții erau acordate pentru credite în lei (Graficul 7). FRGC este singurul fond ce acordă garanții doar în moneda națională.

Sursa: chestionar BNR

Tendența ultimilor ani în ceea ce privește profitabilitatea este de creștere ușoară. Rentabilitatea capitalului (ROE) a evoluat de la 3.69% în 2002 la 6.26% în 2004 (Graficul 8). Salturile anterioare acestui an, specifice ROE aferent FRGC, se explică printr-o modificare contabilă în privința modului de reflectare a provizioanelor. Valori mai ridicate ale profitabilității se constată în cazul FNGCIMM, însă sursa acestor profituri este reprezentată de veniturile financiare, în detrimentul celor de exploatare (la sfârșitul anului 2004 veniturile financiare reprezentau 95% din totalul veniturilor). Structura veniturilor celorlalte fonduri de garantare, la aceeași dată, evidențiază

preponderența veniturilor din exploatare (55% pentru FRGC, respectiv 86% pentru FGCR).

Sursa: chestionar BNR

Portofoliul fondurilor de garantare este în general alocat unor debitori solvabili. Numărul cererilor de exercitare a garanțiilor, precum și valoarea garanțiilor executate nu generează îngrijorare. Dubla selecție a clienților, atât prin intermediul instituțiilor de credit, cât și prin analiza independentă a fondurilor de garantare, generează o pondere a valorii garanțiilor plătite în total garanții acordate de către toate fondurile de garantare de 0.6% (în 2004). În privința acestui indicator, cele trei fonduri cunosc o diferențiere: la sfârșitul anului 2004 rata de plată a garanțiilor acordate a fost de 2.1% pentru FNGCIMM, și 0.4% pentru FGCR și FRGC (Tabel 7).

Tabel 7 – Evoluția cererilor de executare a garanțiilor și a valorilor plătite

Nr cereri executare Valoare executată (RON)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
	FNGCIMM	-	-	-	-	0	1
	-	-	-	-	0	0	569,204.4
FGCR	7	10	2	11	2	6	13
	127,379.3	434,542.8	28,333.0	358,837.1	23,524.5	389,827.2	1,162,434.4
FRGC	1	3	0	2	0	0	2
	140,000.0	68,280.0	0.0	20,000.0	0.0	0.0	106,094.0
Total	8	13	2	13	2	7	21
	267,379.3	502,822.8	28,333.0	378,837.1	23,524.5	389,827.2	1,837,732.8

Sursa: chestionar BNR

În anul 2004 valoarea creditelor obținute de clienții ce au apelat la garanțiile fondurilor se situa la aproximativ 630 milioane RON, ceea ce reprezintă 1.5% din creditul neguvernamental. Această cifră s-a calculat ținând cont de valoarea anuală a garanțiilor și de ponderea medie a garanției acordate în total credit, conform datelor furnizate în chestionar. Potențial de expansiune există, având în vedere tendința FGC de a-și mări fondurile proprii, creșterea sumelor prin programele de finanțare ale organismele internaționale, precum și posibilitatea ca FGC să canalizeze o pondere mai mare din resurse pentru acordarea de garanții. Aceste tendințe, însă, ar putea conduce și la creșterea ponderii garanțiilor către debitori mai puțin solvabili, ceea ce ridică necesitatea unei monitorizări mai ample din partea autorității de supraveghere atunci când noul cadru legal pentru IFN va fi implementat.

Așadar, se constată o eterogenitate a caracteristicilor de profitabilitate și de prudențialitate la nivelul celor trei fonduri de garantare a creditelor, dar considerăm că putem identifica câteva caracteristici de prudențialitate valabile pentru toată această industrie în ansamblul său. Astfel, atât indicatorii analizați anterior, dar și aspectele calitative ce țin de organizarea, managementul sau acționariatul fondului, constituie criterii de evaluare a bonității FGC.

În opinia noastră, principalele criterii care pot fi avute în vedere în evaluarea bonității fondurilor de garantare sunt:

- o bună organizare a instituției cu delimitări clare a competențelor fiecărei structuri, cu accent pe cele care gestionează riscul de credit;
- o bună calitate a managementului;
- existența unor proceduri clare de determinare a eligibilității clienților;
- utilizarea unui set minimal de indicatori prudențiali:
 - stabilirea ponderii maxime a valorii garanției în total credit
 - definirea și calcularea unui nivel minim de solvabilitate, care să țină cont și de riscul de concentrare a expunerilor
 - definirea și limitarea expunerii față de un singur debitor
 - definirea și limitarea expunerilor mari

- definierea și limitarea indicatorului de lichiditate. Acest indicator s-ar putea să nu merite o atenție deosebită pentru că resursele FGC sunt de regulă pe termen lung și garanțiile acordate sunt pe orice maturitate. Ca urmare, lichiditatea ar putea avea o relevanță mai mică din punct de vedere prudential
- definierea unui plafon maximal de expunere pe fiecare bancă parteneră
- provizioane care să acopere pierderea așteptată din activitatea de garantare
- rentabilitate corespunzătoare
- plata la timp și în condițiile stabilite a obligațiilor asumate față de creditori

2.2.2 Indicatori de caracterizare a garanțiilor acordate

Caracteristicile garanțiilor fiecărui fond sunt detaliate în convențiile de colaborare încheiate cu băncile partenere. Principalele elemente ce caracterizează garanția se referă la:

- definierea evenimentului ce atrage plata garanțiilor către bancă;
- caracteristicile juridice ale garanției (directă, explicită, irevocabilă, necondiționată);
- modul de plată a garanției executate și intervalul de timp după care se face plata către bancă.

FGC promovează mai multe tipuri de garanții. În cadrul acestei tipologii, *evenimentul ce atrage plata garanției* către bancă diferă. Spre exemplu, FNGCIMM îl definește, în majoritatea cazurilor, ca fiind fie momentul declanșării executării silite, fie cel al inițierii procedurii falimentului împotriva debitorului. FGCR consideră că neplata, totală sau parțială, a unui număr de rate consecutive sau orice cauză de declarare a exigibilității anticipate a obligațiunilor de plată ale debitorului constituie evenimentele declanșatoare. Însă, asumarea de către garant a riscului garantat se face în condițiile inițierii de către finanțator a procedurilor judiciare împotriva debitorului.

În ceea ce privește *caracteristicile juridice ale garanțiilor*, în funcție de fondul de garantare, se îndeplinesc toate sau doar o parte din acestea:

- (a) directe, respectiv creanța este directă asupra furnizorului de protecție (respectiv fondul de garantare a creditelor). Toate cele trei fonduri dețin astfel de garanții;

- (b) explicite, respectiv se precizează clar acoperirea garanției. În toate cazurile, contractele de garantare încheiate, precum și convențiile cadru cu băncile partenere precizează procentul de acoperire a garanției și valoarea acesteia;
- (c) irevocabile, respectiv fondului de garantare nu i se dă posibilitatea de anulare unilaterală a acoperirii creditului. Conform ultimelor convenții încheiate cu băncile, FNGCMM îndeplinește acest criteriu. FGCR oferă garanții irevocabile doar în cazul creditelor pe termen scurt, iar pentru creditele de investiții se prevede revocabilitatea în cazul neplății comisionului anual de garantare. FRGC nu prevede o asemenea caracteristică;
- (d) necondiționate, respectiv nu sunt restricții ce ar împiedica fondul de garantare să plătească în timp util în cazul nerambursărilor debitorului. Toate fondurile de garantare condiționează plata garanției de respectarea condițiilor contractuale înscrise în convențiile cadru încheiate cu băncile. Însă, unele din aceste convenții prevăd executarea garanției total sau parțial doar după îndeplinirea de către bancă din celelalte garanții reale sau personale.

Plata sumei garantate se face conform prevederilor contractelor de colaborare cu băncile partenere. În cazul FRGC și FGCR termenul este de 10 zile lucrătoare de la momentul solicitării băncii. FNGCMM a onorat obligațiile contractuale, în medie, după patru zile lucrătoare.

La momentul apariției evenimentului ce generează plata garanției, toate fondurile consideră că debitorul se află în incapacitate de plată pentru toată suma, nu doar pentru ratele scadente. Fondul plătește garanția băncii, integral sau fracționat, prin aplicarea procentului asumat cu titlu de garanție la valoarea creditului nerecuperat, conform condițiilor contractuale.

În perspectiva implementării Noului Acord de Capital (NAC) gama garanțiilor acceptate de către instituțiile de credit va fi mai largă, însă se va introduce un element necesar a fi îndeplinit de garanție: plata în timp util ce presupune că instituția de credit nu va urmări prima oară debitorul. Conform NAC, garanțiile ce acoperă pierderea din creditul nerambursat doar după lichidarea colateralului nu sunt, în general, eligibile ca diminuator de risc. Există, însă, o excepție în cazul garanțiilor oferite de societățile de garantare

mutuale; se va considera că cerința precedentă este îndeplinită dacă se îndeplinesc următoarele caracteristici:

- instituția de credit are dreptul să obțină în timp util o plată temporară de la garant, proporțională cu acoperirea garanției. Această plată se va calcula astfel încât să reprezinte o estimare corectă a valorii pierderii economice, incluzând pierderile rezultate din neplata dobânzilor și a altor tipuri de plăți obligatorii pentru debitor;
- autoritățile competente sunt mulțumite de capacitatea garanției de a acoperi pierderea, inclusiv a pierderilor rezultate prin neplata dobânzii sau a altor tipuri de plăți obligatorii pentru debitor.

3. Concluzii și propuneri

Rolul fondurilor de garantare a creditelor în cadrul arhitecturii sistemului financiar este unul distinct, canalizat către facilitarea finanțării acelor entități (în special IMM-uri) sau sectoare ale economiei care altfel ar avea acces mai dificil la resursele creditorilor.

Pornind de la această funcționalitate distinctă, rezultă că fondurile de garantare a creditelor ar trebui să aibă și un semnificativ caracter anti-ciclic, lucru foarte util pentru menținerea stabilității financiare. Din păcate, FGC care acționează în România au acordat extrem de puține garanții în perioadele de contracție a activității de creditare, dar, începând cu anul 2002, adică odată cu expansiunea creditului neguvernamental, și-au crescut aproape exponențial volumul garanțiilor acordate. Acest comportament mai degrabă pro-ciclic a diminuat din utilitatea socială și economică pe care aceste fonduri trebuie să o îndeplinească în cadrul sistemului financiar.

O altă concluzie pe care dorim să o reliefăm este aceea că, în opinia noastră, activitatea desfășurată de FGC se apropie mai mult de cea a instituțiilor de credit decât de a societăților de asigurări. De aceea, în continuare toate propunerile privind cadrul de reglementare a FGC vor avea drept punct de referință coordonatele aferente sectorului bancar.

În fapt, chiar și FGC în managementul riscurilor lor au o asemenea abordare, încercând să calculeze indicatori de solvabilitate (capital raportat la active ponderate la risc, expuneri mari, expuneri față de un singur debitor) sau lichiditate în mod asemănător instituțiilor de credit. Totuși, nefiind încă reglementate și supravegheate de nici o autoritate, este greu să spunem că metodologia este unitară sau respectă exigențele bancare. Cu toate acestea, formele de cuantificare a solvabilității arată că fondurile de garantare a creditelor din România sunt în prezent entități sigure, având rate de solvabilitate de regulă de ordinul zecilor de procente (față de nivelul de referință de 12% pentru instituțiile de credit române). Pe de altă parte, atât din discuțiile purtate cu reprezentanții FGC, cât și din estimările noastre⁷ a rezultat că respectivele fonduri subvaluează, în unele cazuri chiar

⁷ Am considerat că produsele oferite de FGC se comportă ca și niște derivate de credit sintetice (*synthetic credit derivatives*) și am calculat cât ar trebui să fie prețul unui asemenea instrument pentru a se acoperi în mod real riscul de credit. Rezultatul obținut l-am comparat cu prețul efectiv cerut de FGC clienților lor pentru a prelua din riscul de credit prin oferirea de garanții cu această destinație

considerabil, riscul de credit pe care se angajează să-l preia de la clienți. Explicația principală a unui asemenea comportament ar putea fi că unele FGC utilizează în activitatea lor atât resurse alocate de către statul român, cât și fonduri comunitare care au destinație implicită subvenționarea indirectă a posibilelor pierderi care pot apărea din activitatea de creditare.

Cifrele robuste din prezent aferente indicatorilor de solvabilitate sau lichiditate arată însă și altceva, respectiv că managementul acestor FGC nu a găsit încă soluții de a fructifica resursele disponibile conform menirii și funcționalităților specifice. Corectarea rapidă a acestei situații ar putea reprezenta însă un risc în viitor, dacă se va realiza prin scăderea exigențelor în procesul de acordare a garanțiilor.

Un alt risc pe care l-am identificat este acela de creștere semnificativă a gradului de concentrare a expunerilor FGC. Astfel, dacă la nivelul anului 1998 exista deja un nivel mare de concentrare, garanțiile fiind acordate în special către companii care activau în industrie (65%) și agricultură și servicii auxiliare (30%), la sfârșitul anului 2004 situația s-a agravat. Au rămas majoritare aceleași două domenii, dar pe companiile din agricultură exista o expunere de aproape 85%, în timp ce industria cuantifica o expunere sub 10%. Astfel, dacă apare un șoc negativ în aceste domenii (în special agricultura), este foarte posibil ca FGC să fie nevoite să suporte pierderi substanțiale. Acest punct al analizei ne-a ridicat o altă întrebare și anume cea legată de rolul fondurilor care intermediază garanții ale statului și modul în care se modifică profilul de risc. În opinia noastră, dacă nivelul de concentrare excesivă pe un anumit domeniu este în special rezultatul unei politici a statului pentru care acesta asigură și garanții în mod corespunzător, atunci posibilitatea unui risc sistemic la nivelul FGC se reduce.

Garanțiile acordate de FGC din România au fost în proporție covârșitoare pe termen scurt și mediu, iar moneda de denominare a creditelor garantate a fost cea națională.

Având în vedere această imagine de ansamblu asupra fondurilor de garantare a creditelor din România, prezentăm în continuare câteva propuneri care ar putea contribui la o mai bună dezvoltare a acestui segment al sistemului financiar și totodată să conducă la gestionarea mai eficientă a riscurilor.

A. Propuneri privind acceptarea calității de diminuator de risc de credit pentru garanțiile emise de FGC

De-a lungul timpului, fondurile de garantare a creditelor au întreprins pe lângă banca centrală numeroase demersuri care au vizat recunoașterea calității de diminuator de risc de credit a garanțiilor emise de FGC. Răspunsul Băncii Naționale a României a fost că respectivele garanții pot fi luate în considerare în cadrul factorilor calitativi utilizați pentru evaluarea performanței financiare a debitorilor. În acest fel, dacă instituțiile de credit considerau că garanțiile emise de FGC au capacitatea de a reduce riscurile aferente pierderilor așteptate, atunci puteau obține o îmbunătățire a performanței financiare a debitorilor, ceea ce s-ar fi tradus într-o diminuare a necesarului de provizioane.

Aceasta era în fapt o recunoaștere indirectă a calității de diminuator de risc de credit pentru garanțiile FGC. Prin utilizarea ei, băncile și-ar fi putut reduce cerințele de provizionare într-o proporție semnificativă în cazul în care ar fi considerat că în metodologia de evaluare a performanței financiare a debitorilor, existența unei garanții din partea unui FGC trebuie ponderată cu un factor important. Această abordare ar fi putut schimba clasa de încadrare a debitorilor în direcția diminuării cerințelor de provizionare. Pe de altă parte, în urma discuțiilor purtate cu reprezentanții unui eșantion de bănci care au convenții de cooperare cu FGC, a rezultat că aceștia sunt în general mulțumiți de colaborarea cu FGC și au pledat pentru o anumită recunoaștere a calității de diminuator de risc de credit pentru garanțiile emise de FGC.

Din analizele noastre a rezultat că FGC din România pot fi considerate în contextul actual ca având un nivel al riscului de pierdere neașteptată inferior valorii actuale, iar nivelul riscului de pierdere așteptată ar putea reclama un coeficient de deducere a garanțiilor din expunerile băncilor superior valorii nule. Precizăm încă o dată că acesta nu este un argument pentru amendarea cadrului actual privind solvabilitatea (pentru că ar presupune și încălcarea prevederilor actualei Directive 12/2000/CEE), ci este un punct de vedere cum că, din perspectiva implementării Basel II, FGC ar trebui să-și consolideze managementul riscului pentru a crește șansele de a obține un rating mai bun din partea agențiilor specializate.

În vederea propunerii unor coeficienți superiori de deducere a garanțiilor FGC din expuneri, am considerat că trebuie să avem în vedere doi indicatori:

- (i) bonitatea FGC și
- (ii) caracteristicile garanțiilor oferite (directe, exprese, irevocabile și necondiționate).

Mai mult, considerăm că al doilea indicator este necesar, dar nu și suficient în vederea determinării coeficientului de deducere. Astfel, propunem să se accepte o diminuare de risc dacă un FGC îndeplinește condițiile de bonitate, chiar dacă garanțiile oferite nu sunt directe, exprese, irevocabile și necondiționate, dar reciproc nu. Totodată, dacă sunt îndeplinite cumulativ cele două criterii, atunci propunem un coeficient de deducere superior.

În mod concret, pornind de la:

- (i) analiza solvabilității FGC și a pierderilor istorice generate instituțiilor de credit prin utilizarea garanțiilor FGC, coroborat cu
- (ii) potențialul de diminuator de risc pe care respectivele garanții l-au avut prin considerarea lor ca factori de îmbunătățire a performanței financiare a debitorilor și cu
- (iii) calitatea garanțiilor oferite de FGC (în special din punct de vedere al lichidității și solvabilității) față de alte tipuri de garanții diminuatoare de risc (în special cele ipotecare),

propunem următoarele valori⁸:

- pentru FGC care îndeplinesc cumulativ cele două condiții prezentate (bonitate și calitate a garanțiilor), coeficientul de deducere a garanțiilor să fie maxim 0,5;

⁸ Aceste valori au fost identificate pe baza a două considerente:

(i) plecând de la ipoteza că cifrele din clasele de risc prevăzute în regulamentul CRB reprezintă o bună aproximare a rezultatelor aferente claselor de risc din regulamentul privind provizioanele, am calculat cu cât s-ar fi diminuat cerințele de provizionare pentru bănci dacă ar fi aplicat opțiunea de recunoaștere indirectă a calității garanțiilor FGC de diminuator de risc de credit. Rezultatele au arătat că s-ar fi putut obține, în medie, o diminuare cu 35% a cerințelor de provizioane pentru bănci pentru expunerile garantate de FGC. Ca urmare, am transferat acest rezultat soluției în care garanțiile FGC sunt considerate având calitate directă (nu indirectă) de diminuator de risc de credit (ii) pentru garanțiile care îndeplinesc cumulativ cele 4 condiții enumerate în lucrare, am considerat drept reper coeficientul de deducere aferent garanțiilor ipotecare. Acest ultim tip de garanție, deși este mai eligibil din punctul de vedere al posibilității de recuperare, se caracterizează însă printr-un grad de lichiditate redus. Analizând comparativ aceste caracteristici ale garanțiilor ipotecare cu cele acordate de FGC și care sunt directe, exprese, irevocabile și necondiționate, am considerat că celor două tipuri de garanții li se poate aplica același coeficient de deducere, respectiv 0.5

- pentru FGC care îndeplinesc doar condițiile de bonitate, coeficientul de deducere a garanțiilor să fie maxim 0,35.

În ceea ce privește garanțiile acordate de FGC prin intermedierea resurselor alocate în acest sens de către autoritățile centrale și pentru care își asumă răspunderea, opinăm că acestea pot fi considerate ca și garanții ale statului, dacă: (i) sunt efectiv transferate FGC și (ii) FGC demonstrează că dispune de o gestiune care să evidențieze distinct respectivele fonduri, iar acestea sunt utilizate doar pentru garantarea riscurilor aferente. Astfel, în acest caz, în funcție de caracteristicile garanțiilor, propunem următorii coeficienți de deducere⁹:

- pentru garanțiile exprese, irevocabile și necondiționate, coeficientul de deducere a garanțiilor să fie maxim 1;
- pentru garanțiile care nu îndeplinesc unul din criteriile menționate la punctul anterior, coeficientul de deducere a garanțiilor să fie maxim 0,8.

În situația în care resursele financiare care sunt asimilate garanțiilor statului nu sunt transferate efectiv în patrimoniul FGC, propunem ca valoarea coeficienților de deducere să fie în acest caz cea corespunzătoare respectivelor fonduri de garantare (respectiv maxim 0,5 sau 0,35).

În viziunea noastră, instituțiile de credit ar trebui să fie acelea care să evalueze bonitatea FGC, precum și calitatea garanțiilor oferite și astfel să stabilească nivelul maxim al coeficientului de deducere care poate fi aplicat pentru fiecare caz în parte. Dacă pentru calitatea garanțiilor am detaliat în cursul lucrării care ar trebui să fie cele 4 caracteristici ce trebuie îndeplinite pentru a beneficia de o creștere a coeficientului de deducere, în cazul criteriilor pentru bonitate lucrurile ar putea fi puțin mai dificile. În vederea stabilirii bonității FGC, considerăm că instituția de credit trebuie să ia în calcul, cu o pondere pe care o consideră corespunzătoare pentru surprinderea riscului de credit, următorii indicatori cantitativi și calitativi:

⁹ Aceste valori au fost preluate din actualul regulament privind provizioanele, unde garanțiile autorităților centrale primesc un coeficient de deducere de 1, dacă sunt îndeplinite anumite condiții privind caracteristicile garanțiilor. Pentru garanțiile oferite de autoritățile centrale care nu îndeplinesc caracteristicile respective, am considerat valoarea de deducere imediat inferioară, respectiv de 0.8

- solvabilitatea (preferabil peste 12%), dar analiza să surprindă și existența unui management eficient al riscurilor privind expunerile mari, expunerea față de un singur debitor etc.;
- istoricul relației cu acel FGC (respectiv dacă a plătit întotdeauna în termenii stabiliți în contract).

Cealaltă abordare ar fi ca, în cazul în care se aprobă proiectul legii privind IFN, autoritatea competentă să publice și să actualizeze periodic o listă privind bonitatea fiecărui FGC. Considerăm că prima abordare propusă este în prezent preferabilă din următoarele motive:

- (i) implementarea, inclusiv a legislației secundare, a reglementărilor aplicabile fiecărei categorii de IFN nu poate fi realizată pe termen scurt;
- (ii) la rândul său, activitatea de supraveghere care urmează a fi realizată de către autoritatea competentă va presupune un orizont de timp considerabil;
- (iii) în lipsa unei alte supravegheri pe baze continue, instituțiile de credit sunt cele mai abilitate și dispun de experiența și mijloacele cele mai eficiente pentru a evalua și monitoriza bonitatea FGC.

În orice situație, creșterea coeficienților de deducere din expuneri a garanțiilor acordate de FGC considerăm că presupun analiza următoarelor trei aspecte:

- 1) dacă se acceptă propunerea ca garanțiile FGC să fie în mod direct diminuatore de risc de credit, atunci trebuie să se renunțe la recunoașterea indirectă, respectiv aceea de a mai lua în considerație respectivele garanții în vederea stabilirii performanței financiare a debitorului. Altfel, ar avea loc o dublare a deducerii provizioanelor fără să fie reflectată și într-o diminuare reală a riscului din pierderile așteptate;
- 2) autoritatea de supraveghere trebuie să monitorizeze acele FGC cu acționari instituții de credit astfel încât banca să se bucure de o reducere reală a riscului de credit, pentru ca acesta să nu fie transferat de la bancă la FGC unde respectiva instituție de credit este acționar, concomitent cu reducerea cheltuielilor cu provizioanele.

- 3) stabilirea unor coeficienți de deducere din expuneri a garanțiilor acordate de FGC mai mari ar putea conduce la creșterea mai puternică a creditului neguvernamental. Chiar dacă în prezent, conjunctural, banca centrală a căutat mijloace de limitare a dinamicii creditului, considerăm că aceste componente ale creditului pe care FGC le facilitează spre finanțare au impact modest asupra creșterii deficitului de cont curent urmare a expansiunii consumului. Cu toate acestea, credem că este util a se monitoriza volumul în care aceste FGC contribuie la expansiunea creditului neguvernamental inclusiv urmare a practicării unor coeficienți de deducere superiori.

B. Propuneri privind conținutul viitoarei legislații secundare aferente reglementării prudențiale a FGC

În prezent se află în stadiu de proiect legea privind activitatea de desfășurare a creditării de către instituțiile financiare nebancare. Palierul secund al reglementărilor va fi reprezentat de norme de prudențialitate croite distinct pentru fiecare tip de instituție financiară nebanară. În urma studiului de față, în opinia noastră, cele mai importante solicitări care ar putea să se găsească în legislația secundară pentru FGC sunt:

- **capitalul minim** să fie echivalent a 1 milion euro.
 - Am arătat că activitatea FGC se apropie mai mult de cea bancară în ceea ce privește creditarea. Ca urmare și riscurile sunt comparabile. Acest prag al capitalului minim a fost stabilit luând în considerare 2 criterii:
 - reprezintă nivelul minim pe care Directiva 12/2000/EC îl prevede pentru anumite instituții de credit care desfășoară o activitate mai restrânsă în comparație cu restul instituțiilor pentru care cerințele sunt de 5 milioane euro, și
 - considerând drept punct de reper capitalul minim pentru bănci, din studiu am ajuns la concluzia că gradul de complexitate și de risc al activităților desfășurate de FGC este aproximativ la acest ordin de mărime inferior față de bănci.
 - În prezent, FGC care acționează în România au capital superior limitei stabilite, ceea ce înseamnă că acest prag nu ar crea probleme celor din

piață, ci ar putea fi o barieră pentru intrarea unor eventuali nou-sosiți. Pe de altă parte, dacă evaluăm potențialele riscuri pe care le pot induce în sistemul financiar fondurile de garantare a creditelor, considerăm că respectivul prag nu este exagerat. În fapt, așa cum a rezultat și din statisticile internaționale prezentate, FGC din Europa au de regulă un capital superior limitei propuse.

- **norme de calculare a adecvării capitalului**, expunerilor mari, expunerilor față de un singur debitor, precum și expunerilor maxime față de o instituție de credit sau instituție financiară nebancară. Totodată, considerăm utilă solicitarea unui capital suplimentar pentru a acoperi riscul de concentrare, având în vedere că respectivul risc ar putea fi mai mare decât în cazul instituțiilor de credit;
- **norme de provizionare**, astfel ca riscul așteptat să fie gestionat în mod corespunzător. Aceste norme sunt importante și pentru că, din analizele noastre, a rezultat că FGC stabilesc valoarea comisioanelor de risc de credit de regulă nu în funcție de riscul fiecărui client în parte, ci pe categorii de credite. Acest comportament ar putea distorsiona valoarea reală a pierderii așteptate pe care FGC o poate suferi. Totodată, credem că trebuie clarificat și modul în care actualul cadru legal ar putea împiedica asupra aplicării normelor de provizionare pentru fondurile de garantare a creditelor;
- **cerințe de management și de control intern**, suplimentare celor formulate în cadrul proiectului de lege amintit anterior. Aceste cerințe sunt cu atât mai importante întrucât, așa cum am arătat în lucrare, riscul de credit ar putea fi subevaluat de către FGC urmare a utilizării unor fonduri considerabile primite direct din partea statului român, sau din partea Uniunii Europene (ex: fonduri SAPARD). Conducerea activității de garantare într-o asemenea situație presupune ca autoritatea competentă să se asigure că riscul de credit este subevaluat urmare a existenței resurselor amintite și nu a unui management defectuos. Totodată, aceleași cerințe de control intern trebuie să asigure gestionarea eficientă a riscului valutar;

- **norme de lichiditate**, doar dacă se consideră absolut necesar pentru că din studiu a rezultat că pasivele FGC sunt în proporție semnificativă pe termen lung și foarte lung, în timp ce activele sunt pe termen scurt, mediu și lung.

Rolul fondurilor de garantare a creditelor în cadrul sistemului financiar din România

A. Organizare și management

1. Care este data de înființare și, după caz, baza legală specifică?
2. Cât reprezintă capitalul social, subscris și vărsat la datele de referință*? Vă rugăm să precizați ponderea fiecărui acționar care deține peste 10% în capitalul fondului de garantare la datele respective.
3. Fondul de garantare a obținut suport financiar de la organisme internaționale? Dacă da, vă rugăm să precizați sursa valoarea și scopul acestor fonduri.
4. Vă rugăm să detaliați succint experiența profesională a principalelor persoane responsabile cu gestionarea fondului de garantare.
5. Există un compartiment specializat în gestionarea riscului și a indicatorilor de prudențialitate?
6. Există proceduri de lucru pentru fiecare activitate desfășurată de fondul de garantare?
7. Câți salariați are fondul și care este numărul de personal alocat departamentelor implicate direct în analiza și gestionarea riscurilor (la datele de 31.12.2003 și 31.12.2004)?
8. Există un program de pregătire a personalului angajat? Dacă da, vă rugăm să detaliați succint.
9. Câte reprezentanțe teritoriale dețineți și în câte orașe sunt localizate? (la datele de referință)
10. Care sunt băncile partenere la 31.08.2005? Care a fost evoluția numărului băncilor partenere (pentru datele de referință)

B. Piața țintă și procedura de acordare a garanțiilor

1. Obiectul de activitate este unic? Dacă nu, vă rugăm să detaliați
2. Care sunt categoriile de clienți eligibili pentru oferirea garanțiilor? (ex: IMM, producători agricoli, companii *start-up* etc.)
3. Care era numărul de clienți la datele de referință?
4. Ce tipuri de credite sunt acceptate a fi garantate (ex: credite pentru investiții, credite pentru consum, credite sub forma capitalului de lucru, *overdraft* etc.)?
5. Care sunt tipurile de produse și servicii oferite clienților eligibili?
6. Acordarea garanției se bazează doar pe analiza băncii partenere? Dacă *da*, nu răspundeți la întrebările 7 și 8.
7. Care din următoarele proceduri de tratare a solicitărilor de garanții în relație cu banca parteneră le utilizați:
 - a) clientul solicită la o bancă parteneră un credit, iar banca apelează la fondul de garantare pentru o analiză independentă în scopul oferirii unor garanții ce i-ar permite clientului accesarea creditului;

* Prin date de referință înțelegem 31.12.1998, 31.12.1999, 31.12.2000, 31.12.2001, 31.12.2002, 31.12.2003 și 31.12.2004 (după caz)

- b) clientul apelează mai întâi la fondul de garantare, iar dacă garanția acoperitoare este acordată se va solicita creditul băncii partenere;
 - c) (detaliați în cazul neaplicării variantei a sau b)
8. Care sunt principalii indicatori ai solicitantului de garanție folosiți în analiză și care este ponderea acestora în luarea deciziei?
 9. Care sunt principalele comisioane percepute pentru fiecare tip de produs?
 10. Comisioanele pentru acordarea de garanții sunt fixe sau sunt proporționale cu profilul de risc al expunerii?
 11. Ce garantează fondul: doar principalul sau principalul și dobânda?

C. Indicatori de prudențialitate

1. La ce valoare a fost stabilit nivelul maxim al garanției în total credit (procentual), pentru fiecare tip de produs oferit, la datele de referință? Care a fost valoarea medie a garanției oferite (valoric și ca pondere în creditul solicitat) la datele de referință?
2. La ce valoare a fost stabilită expunerea maximă a fondului față de o bancă parteneră (valoarea aferentă datelor de referință)? (detaliați procedura de calcul)
3. La ce valoare a fost stabilită expunerea maximă față de un singur debitor (valoarea aferentă datelor de referință)? (detaliați procedura de calcul)
4. Aveți definite proceduri de acordare a garanțiilor pentru clienții considerați că reprezintă expunere mare? Vă rugăm să detaliați.
5. Care a fost valoarea fondurilor proprii la datele de referință?
6. Care a fost valoarea indicatorului *efect de levier* (garanții acordate/fonduri proprii) la datele de referință?
7. Care este valoarea stabilită pentru nivelul minim de solvabilitate a fondului? Precizați modul de calcul a ratei de solvabilitate și valoarea acesteia la datele de referință.
8. Care este valoarea stabilită pentru nivelul minim de lichiditate a fondului? Precizați modul de calcul a ratei de lichiditate și valoarea acesteia la datele de referință.
9. Dacă promovați și alte măsuri prudențiale, vă rugăm să le detaliați.

D. Indicatori de performanță ai fondului de garantare

1. Câte garanții au fost acordate anual în intervalul 1998-2004?
2. Care a fost valoarea soldului garanțiilor acordate la datele de referință?
3. Care este ponderea pe sectoare de activitate a garanțiilor acordate la datele de referință?
4. Care este ponderea pe termene de acordare (scurt/mediu/lung) a garanțiilor acordate la datele de referință?
5. Care este ponderea creditelor garantate în funcție de principalele monede de denominare a creditelor (la datele de referință)?

6. Care este structura garanțiilor (în %) acordate în funcție de valoarea creditelor garantate?

Valoarea garanției (mii EUR)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Sub 100							
100-300							
300-500							
Peste 500							
TOTAL	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

7. Care este structura creditelor garantate (în %) în funcție de valoarea acestora?

Valoarea creditelor garantate (mii EUR)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Sub 100							
100-300							
300-500							
Peste 500							
TOTAL	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

8. Care a fost structura veniturilor și cheltuielilor fondului, pe principalele categorii, la datele de referință?
9. Care a fost valoarea indicatorului ROE (profit net/fonduri proprii) la datele de referință?
10. Care a fost numărul anual al cererilor de exercitare a garanțiilor la datele de referință?
11. Care a fost valoarea anuală a garanțiilor plătite la datele de referință?
12. Care a fost ponderea valorii recuperate de la debitori în total garanții exercitate (la datele de referință)?

E. Plata garanțiilor

1. Cum este definit în contracte evenimentul care atrage plata garanțiilor către bancă (ex: momentul inițierii procedurilor de faliment, momentul declarării falimentului, 90 de zile după momentul neplății de către debitor a serviciului datoriei etc.)?
2. Precizați dacă garanțiile oferite îndeplinesc următoarele caracteristici (vă rugăm să susțineți cu detalii fiecare caz):
 - a. directe – creanța este directă asupra furnizorului de protecție
 - b. explicite – se precizează clar acoperirea garanției
 - c. irevocabile – fondului de garantare nu i se dă posibilitatea de anulare unilaterală a acoperirii creditului
 - d. necondiționate
3. După câte zile (în medie) de la notificarea de către banca creditoare, fondul a plătit suma reprezentând garanția acordată?
4. În cazul apariției evenimentului asigurat, fondul plătește doar rata scadentă sau consideră că debitorul se află în incapacitate de nerambursare pentru întregul credit garantat?